

Sumaištis Europos trąšų rinkoje

Kylančios gamtinių dujų kainos, menkos atsargos, logistikos ir importo problemos bei nepalanki tarptautinė padėtis – tai tik keletas veiksnių, kurie kelia paniką Europos trąšų gamintojams ir platintojams. Neramu ir žemdirbiams, nes trąšų kainos, nepaisant silpstančios paklausos, smarkiai auga.

Mažina gamybą

Viena iš paskutinių likusių amoniako ir karbamido trąšų gamintojų Vokietijoje – bendrovė „SKW Piesteritz“ – pranešė neribotam laikui uždaranči vieną iš dviejų savo amoniako gamyklų. Tokį sprendimą pranešime spaudai motyvavo susiklosčiusiomis nepalankiomis sąlygomis trąšų rinkoje – trąšų kainos Europos Sąjungos (ES) rinkoje kyla drastiškai, nes nuolat didėja trąšoms gaminti naudojamų gamtinių dujų kainos, jos ypač kilo praėjusių metų antrąjį pusmetį. Išaugus trąšų kainoms, žemdirbiai susilaukė nuo trąšų pirkimo. Gamintojai dar labiau didinti kainų nesirijo, tad nusprendė mažinti gamybos apimtis. Sumažinus gamybą, trąšų atsargos ES, artėjant pavasario darbymečiui, yra ribotos ir net pradėjo menkti. Be to, ES negali pasikliauti ir trąšų importu, nes padėtis pasaulinėje trąšų rinkoje nėra palanki pirkimams.

Daugybę pramoninių cheminių medžiagų, kurių metinė produkcija viršija 4 mln. t, gaminančios bendrovės pranešime akcentuojama, kad mažinti ga-

mybos apimtis verčia ir kitos išaugusios išlaidos, atsiradusios įgyvendinant brangiai kainuojančius reikalavimus, taip pat naujasis CO₂ mokestis.

„Dar prieš beveik trejus metus politikus įspėjome, kad dėl Rusijos agresijos Ukrainoje gali pasitaikyti didžiulių Europos trąšų rinkos iškrypimų. Tačiau iki šiol politikai nesiėmė jokių veiksmingų priemonių, kad būtų užkirstas kelias Europos rinkos užtvindymui pigiomis rusiškoms trąšomis. O naujai priimti „žalieji“ sprendimai tik dar labiau mažina mūsų galimybes konkuruoti rinkoje su iš trečiųjų šalių įvežamomis trąšomis“, – pranešime spaudai cituojamas bendrovės vykdomasis direktorius Antje Bittneris.

Koreguoja plėtrą

Prieš keletą dienų laikraštis „Financial Times“ paskelbė straipsnį apie didžiausios Lenkijos chemijos bendrovės „Grupa Azoty“, turinčios finansinių problemų, tolesnius planus. Pranešta, kad bendrovė ketina parduoti trąšų verslą Vokietijoje, kad sustiprintų savo finansinę situaciją ir galėtų toliau kovoti su į ES plūstančiomis pigiomis Rusijoje ir Baltarusijoje pagamintomis trąšomis. „Grupa Azoty“ viceprezidentas Andrzejus Skolmowski interviu „Financial Times“ priminė, kad spalį „Grupa Azoty“ paskelbė apie 226 mln. PLN (53 mln. Eur) nuostolį, patirtą per praėjusių metų trečiąjį ketvirtį.



Jis taip pat pripažino, kad nors 2018 m. „Grupa Azoty“ sustiprino savo, kaip vienos didžiausių trąšų gamintojų Europoje, pozicijas, nusipirkusi Vokietijos bendrovę „Compo Expert“, tačiau situacija rinkoje verčia koreguoti planus. Mat vien per praėjusių metų pirmuosius 10 mėn. į Lenkiją buvo importuota 3,5 mln. t įvairių trąšų. 36 proc. importuotų trąšų atkeliavo iš Rusijos ir Baltarusijos, o tai reiškia 25 proc. augimą per metus.

„Dar praėjusių metų lapkritį Lenkija, Lietuva, Latvija ir Estija pateikė Europos Komisijai (EK) siūlymą įvesti trąšoms iš Rusijos ir Baltarusijos papildomą apie 30–40 proc. antkainį, tačiau sprendimo dar nėra. Tikimės, kad EK galims sprendimus dėl trąšų iš Rusijos ir Baltarusijos pateiks dar sausio antroje pusėje“, – interviu „Financial Times“ teigė „Grupa Azoty“ viceprezidentas A. Skolmowski.

Lemia dujų kaina

Kaip pastebėjo Vokietijos žemės ūkio portalas „Agrarheute“, kol kas nėra jokių požymių, kad

ties Vokietijoje, tiek ir kitose ES šalyse gaminamos trąšos galėtų nors kiek pigti. Atvirkščiai – jos gali tik brangti, o pagrindinė to priežastis – nuolat kylančios gamtinių dujų kainos. Anot „Agrarheute“, per beveik metus – nuo praėjusio pavasario – gamtinių dujų kainos Europoje išaugo beveik 50 proc. Sausių dujų kaina pasiekė ir jau viršija 50 Eur/MWh. Todėl, jei dar rudeni gamintojai galėjo balansuoti, nedidindami trąšų kainų ar didindami jas nežymiai, tai ši mėnesį jau juntamas kur kas didesnis trąšų brangimas, mat išlaidos, perkant gamtines dujas, sudaro nuo 60 iki 80 proc. azotinių trąšų gamybos sąnaudų. Analitikai iš ekonomikos portalo „Argus“ apskaičiavo, kad net ir efektyviausiai dirbančiose gamyklose pagaminti 1 t karbamido granuliu išleidžiama apie 425 Eur, o jei įrenginiai senesni, tonos savikaina gali siekti ir 470 Eur.

Veikia geopolitinė situacija

Egiptas, kuris yra pagrindinis tiekėjas Europos rinkai, sausio pradžioje karbamidą pardavinėjo po 418 USD/t. Tai yra 30 USD daugiau nei dviem savaitėmis anksčiau ir 60 USD daugiau nei lapkritį. Artimųjų Rytų eksporto uostuose karbamido kainos sausio pradžioje buvo 373 USD/t ir buvo beveik 30 USD didesnės nei gruodžio pabaigoje.

Anot portalo „Agrarheute“, Vokietijos importo uostuose

karbamido neatidėliotinų sandorių kainos sausio pradžioje smarkiai pakilo – iki 525 Eur/t. Tai yra 75 Eur daugiau nei gruodžio pabaigoje, kai 1 t karbamido kainavo 450 Eur.

Išaugusios ir kalcio bei amonio nitrato (KAS) kainos. Šiuo metu Vokietijos uostuose ir didmeninės prekybos sandėliuose šios trąšos kainuoja beveik 370 Eur/t, tai yra 23 Eur daugiau nei gruodžio pabaigoje. Skystųjų amonio nitrato ir karbamido (AHL) trąšų kainos taip pat smarkiai pakilo – iki 311 Eur/t. Tai 12 Eur daugiau nei gruodžio pabaigoje. Už kalio trąšas sausio pradžioje prekybininkai ėmė apie 325 Eur/t – 15 Eur daugiau nei gruodžio pabaigoje. Amonio fosfatas metų pradžioje Vokietijos uostuose kainavo 672 Eur/t. Tai yra 19 Eur daugiau nei gruodį.

Prekybininkai tokį kainų šuolį priskiria gamybos sustabdymo Irane padariniams. Turkija, kuri buvo pagrindinė Irano produkcijos importuotoja, turėjo ieškoti karbamido Šiaurės Afrikoje, o dėl to padidėjo Egipte pagaminto karbamido kaina importuotojams iš Vakarų Europos. Dėl žemo euro kurso ES taip pat daug brangiau apsipirkti užsienyje. Be to, Egiptas pradėjo skųstis dėl gamtinių dujų trūkumo regione.

Europai apsirūpinant trąšomis problemų kyla ir dėl karo Ukrainoje – trąšų gabenimas Juodąja jūra tapo žymiai brangesnis. Be to, ES siekia atsisaityti trąšų importu iš Rusijos ir Baltarusijos. Papildomų problemų kelia ir nestabili situacija Artimuosiuose Rytuose.

ŪP fotoinformacija

Projektas „Žemdirbių kompetencijų tobulinimas tvarios gyvulininkystės, gyvūnų gerovės ir ekologinio ūkininkavimo srityse“ Nr. 24PM-KK-23-1-90000-PR001

Projektas vykdomas pagal Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano intervencinę priemonę „Mokymai ir įgūdžių įgijimas“.

Dr. Edita MEŠKINYTĖ
Projekto vadovė

Žemės ūkio sektorius ypač svarbus užtikrinant šalies apsirūpinimą savos gamybos maisto produktais. Žemės ūkio produktų gamybai įtakos turi ne tik vietinės rinkos tendencijos, bet ir globalios Europos Sąjungos (ES) bei pasaulinės rinkos. Žemės ūkis keičiasi ir modernėja, dėl klimato kaitos atsiranda vis naujų iššūkių ūkininkams. Taip pat dėl ES vykdomo žaliojo kurso strategijos įgyvendinimo, siekiant mažinti taršą, ūkininkams privalu taikyti modernesnes, daugiau aplinką tausojančias technologijas. Tvarus ūkininkavimas – sparčiai populiarėjantis ūkininkavimo būdas ne tik Europos Sąjungos valstybėse, bet ir Lietuvoje. Perėjimas prie tvarios ūkininkavimo ir maisto gamybos sistemos gali būti naudingas aplinkai, biologinės įvairovės išsaugojimui, žmonių sveikatai ir ūkinių gyvūnų gerovei. Tačiau ūkininkams trūksta informacijos apie tvaraus ūkininkavimo sistemas, privalumus, iššūkius ir galimus problemų sprendimo būdus. Tvarusis

ūkininkavimas reikalauja gilesnių žinių apie gyvulių laikymo technologijas, šėrimą, veisimą, atranką ir paranką. Tam būtina žinoti gyvulių veislių biologinius ypatumus, įvairių veiksnių įtaką produktyvumui ir produkcijos kokybei, tinkamumą ir prisitaikymą prie tvarios gamybos technologijų, sparčiau ūkiuose taikyti skaitmenizavimą, vykdyti produktyvumo tyrimus.

Projekto tikslas – suteikti klausytojams naujausių teorinių ir praktinių žinių apie tvary ūkininkystę ir jos plėtrą, tvaraus ūkininkavimo reikalavimų įgyvendinimą gyvulininkystės ūkiuose, veiksmus, turinčius įtakos gyvulių produktyvumui ir produkcijos kokybei, gyvulių produktyvumo tyrimams, skaitmenizavimui, inovatyvioms technologijoms mažinant ŠESD, efektyviems technologiniams sprendimams plėtojant ekologinį ūkininkavimą, gyvūnų sveikatos standartams ir jų teisiniams reikalavimams didinant žemės ūkio sektorių inovatyvumą, tvarumą ir konkurencingumą bei socialinę įtrauktį regionų gyventojams.

Projekto uždaviniai:

1. suteikti naujausias teorines ir praktines žinias apie tvarios mėsinės galvijininkystės plėtros galimybes, mėsinių galvijų produktyvumui įtaką darančius genetinius ir technologinius veiksnius bei produktyvumo tyrimų svarbą, produkcijos kokybę ir jai įtakos turinčius veiksnius, skaitmenizavimo galimybes ir inovatyvių technologijų taikymą mažinant ŠESD;
2. suteikti naujausias teorines ir praktines žinias apie tvaraus ūkininkavimo gyvulininkystės ūkiuose reikalavimus ir šių reikalavimų įgyvendinimą, galimas problemas ir jų sprendimo būdus gyvulininkystėje, pašarų bazės geresnį planavimą ir ŠESD mažinimą, pasitelkiant inovatyvias technologijas;
3. suteikti naujausias teorines ir praktines žinias apie naujausias technologijas ir inovacijas ekologinės gamybos ūkiuose, šių technologijų sisteminį vertinimą ir teisingą jų parinkimą;
4. suteikti naujausias teorines ir praktines žinias apie gyvūnų sveikatos standartus ir teisinius reikalavimus bei jų laikymąsi ūkiuose;
5. didinti gyvulininkystės sektoriaus tvarumą, inovatyvumą ir konkurencingumą taikant inovatyvias technologijas.

Projekto įgyvendinimo laikotarpiu mokymai vykdomi pagal šias mokymo programas:

1. Tvari mėsinės galvijininkystės plėtra, siekiant didinti galvijų produktyvumą, gerinti produkcijos kokybę ir mažinti ŠESD;
2. Efektyvių technologinių sprendimų paranka ir reikšmė plėtojant ekologinį ūkininkavimą;
3. Gyvūnų sveikata ir gerovė;
4. Tvari gyvulininkystės plėtra, siekiant mažinti ŠESD emisijas, didinti produktyvumą ir užtikrinti produktyvumo kontrolę, geresnį pašarų bazės planavimą.

Ataskaitinio laikotarpio metu mokymai buvo vykdomi pagal mokymo programą „Gyvūnų sveikata ir gerovė“. Gyvūnų gerovės užtikrinimas prekinės gamybos ir veislininkystės ūkiuose yra svarbus ne tik dėl gyvūnų gerovės, bet ir dėl gaunamos produkcijos kokybės. Tik iš sveikų ūkinių gyvūnų, laikomų sąlygomis, atitinkančiomis jų fiziologinius poreikius, galima gauti kokybišką ir sveiką produkciją. Mokymų metu klausytojai buvo supažindinami su atskirų rūšių gyvūnų gerovės reikalavimais, jų fiziologiniais poreikiais ir naujausiais teisės aktais, reglamentuojančiais gyvūnų gerovę. Mokymo kursuose dalyvavo daugiau nei 200 galutinių naudos gavėjų.

Projekto veiklos tęsiamos toliau.